

OSOBOWOŚĆ WAŻKI

MARIA J.
GOŁĄB

Publikacje:

<https://www.mdpi.com/2075-4450/13/4/342>

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/ece3.6686>

<https://resjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/een.12739>

Świtezianka błyszcząca
Calopteryx splendens
fot. Psubraty (pixabay)

Eksperymenty na bezkręgowcach z dzikich populacji dostarczają cennych informacji o funkcjonowaniu zwierząt w zmieniającym się środowisku. Badamy zachowania owadów, ich osobowość i cechy odpowiedzialne za przystosowanie do środowiska, aby lepiej przewidzieć konsekwencje zmian klimatycznych.

Tytuł projektu: **ETIUDA 3 – 2015/16/T/NZ8/00392**

Effects of habitat manipulation on reproductive behavior in riverine damselflies (Wpływ manipulacji siedliskiem na zachowania rozrodcze ważek rzecznych)

Czas realizacji: **2015–2016**

Tytuł projektu: **PRELUDIUM 8 – 2014/15/N/NZ8/00338**

Osobowość owadów a dobór płciowy w naturalnej populacji

Czas realizacji: **2015–2021**

Kierownik projektu: **Maria Gołąb**

Finansowanie: **NCN**

Zwierzęta mają osobowość. Jedne osobniki będą bardziej energiczne, ufne, inne raczej wycofane. Od dwóch dekad naukowcy potwierdzają, że kolejne grupy zwierząt posiadają osobowość. Dotyczy to również bezkręgowców.

Zmiana zachowania zwierzęcia błyskawicznie zdradza, czy dzieje się coś niekorzystnego. Dlatego też badania behawioru mogą szybko dostarczyć informacji na temat zmian w środowisku. Natomiast posiadanie jakiegoś typu osobowości może przynosić zarazem korzyści, jak i zagrożenia. Osobnik z natury odważny będzie zdolny skolonizować nowe środowisko. Jeżeli ma osobowość wycofaną, może pozostać w siedlisku, w którym np. braknie pokarmu dla jego potomstwa. W innej sytuacji, gdy np. pojawi się w środowisku więcej drapieżników, to odważne osobniki będą ginąć częściej niż te z osobowością wycofaną, szukające kryjówek.

Badanie zachowań na dzikich populacjach pozwala określić naturalne profile behawioralne zwierząt, bez wpływu sztucznego środowiska laboratoryjnego. Jednak ze względu na trudności metodyczne (np. śledzenie indywidualnie oznakowanych zwierząt) liczba badań na naturalnych populacjach jest nadal mała dla wielu grup zwierząt, a szczególnie dla owadów. Równocześnie owady stanowią najliczniejszą grupę zwierząt na świecie. Charakteryzują się niezwykle bogatym repertuarem zachowań i cech, niewystępujących u zwierząt kręgowych. Natomiast w wyniku zmian klimatu i zanieczyszczenia środowiska wiele gatunków insektów wymiera, co istotnie zaburza dynamikę na-

turalnych ekosystemów, ale też ma wpływ na gospodarkę człowieka. Tymczasem zrozumienie związku między zachowaniami owadów a zmianami środowiska może pomóc przewidywać i być może zmniejszać skutki zmian klimatu.

We współpracy z Uniwersytetem SLU w Szwecji przeprowadzamy eksperymenty behawioralne na ważkach w ich naturalnym siedlisku w różnych regionach Europy. Z badań wynika, że w tej grupie bezkręgowców występuje osobowość. Wykazaliśmy, że profile behawioralne ważek są różne w odległych populacjach. Przykładowo osobniki z północnego skrajnego zasięgu są częściej odważne i inwestują mniej czasu w zachowania godowe (zaloty samców). Podczas, gdy np. samice z centrum zasięgu są bardziej wybiórcze, a przez to ich partnerzy muszą wkładać więcej wysiłku w taniec godowy, czy zdobycie dobrej jakości terytorium. Wykazaliśmy, że odwaga, czy agresywność ważek nie wpływa na sukces rozrodczy w populacjach w centrum zasięgu gatunku.

Porównując profile behawioralne ważek w odległych regionach możemy przewidywać losy poszczególnych populacji w miarę ocieplania się klimatu, jak również stwierdzić, czy zmiana środowiskowa już zaszła i odzwierciedla się w zachowaniu zwierząt.

Maria J. Gołąb

marysiagolab@gmail.com

Zakład Ochrony Ekosystemów

Instytut Ochrony Przyrody PAN

al. Adama Mickiewicza 33, 31–120 Kraków

